

DRAMATISK SANS: Annalena Persson og Johannes von Duisburg som henholdsvis Senta og Hollenderen. FOTO: KNUST STRAND

Hard virkelighet i mykt landskap

Den fortapte sjelens trøst

scene opera

«Den flygende hollender»
 Av: Richard Wagner
 Roller: Johannes von Duisburg, Annalena Persson, Ketil Hugaas m.fl.
 Regi: Francesca Zambello
 Scenografi: Alison Chitty
 Dirigent: Andrew Litton
 Bergen Filharmoniske Orkester
 Den Nye Operas kor
 Den Nye Opera
 Grieghallen

Imponerende, profesjonell oppsetning av Wagners «Hollender»

Da Welsh National Opera for to år siden satte opp «Den flygende hollender», foregikk handlingen i noe som lignet et forlatt sovjetisk romsenter i Kasakhstan, og i andre akt satt de spinnende kvinnene og jobbet med fiberoptisk lys ved blinkende konsoller. Det var svenske Annalena Persson som sang Senta den gangen. Mon ikke hun likte seg bedre som Senta i Grieghallen i går? For i den oppsetningen som Den Nye Opera nå presenterer i Bergen, har regissøren Francesca Zambello verken forsøkt å «aktualisere» handlingen eller å gi en realistisk fremstilling av fortapte sjømenns reiser på verdenshavene. Hun og scenografen Alison Chitty har latt seg inspirere av Wieland Wagners oppsetninger fra 1950-tallet og har skapt et klaustrofobisk rom som med enkle farger og enkle grep både kan illudere Dalandskip og spinnestuen i Sandviken. Og i dette rommet lar hun da handlingen utspille seg, ikke som et stort, psykologisk skjednedrama, men som en symbolsk, stilisert fremstilling av en forlatt sjels drøm om forløsning og en ung kvinnes dødsdrift. Oppsetningen stammer fra opereraen i Bordeaux. Zambello laget den på 1990-tallet. Stephen Taylor brukte den i 2002. Nå har Den Nye Opera ført den til Bergen – der den fungerer aldeles glimrende. Det er imponerende masseopptritt. Det er akrobater. Det er uhyggelige gjenferd. Det er et vell av visuelle effekter som matcher alt som skjer i teksten og i musikken. Og så er det noen veldig gode sangere. Annalena Persson fremstiller Senta med skarp, glassklar sopran, Johannes von Duisburg er en typeriktig heltebaryton i rollen som Hollenderen. Begge behersker scenen med fin dramatisk sans. I de mindre rollene merket vi oss Ketil Hugaas som Daland og John Morton som Erik. Det var gledelig å høre Den Nye Operas kor. Her er det virkelig skjedd noe den siste tiden. Det er arbeidet både med klang og fraserings, og både på manne- og kvinnesiden. Det ble sunget med saft og kraft kvelden gjennom. Spesielt imponerende var matrosenes flott koreograferte kor i begynnelsen av tredje akt. I september var det Haas' og Fosses «Melancholia» i Stavanger og Oslo. Nå er det «Hollenderen» i Bergen. Det tegner til å bli en fin sesong for Den Nye Opera.

PETER LARSEN

MED KAMERA I ISRAEL: Shai Kremer fotografere sporene de militære sporene etterlater seg i det israelske landskapet. Fotokunstneren ser på sporene også som symboler på sårene 60 års konflikt har etterlatt seg i det israelske samfunnet.

Hva slags samfunn vokser ut av et landskap infisert av militær aktivitet? Det er spørsmålet Shai Kremer stiller – gjennom kameralinsen.

BRITT SØRENSEN
 TOR HØVIK (foto)
 britt.sorensen@bt.no

Den israelske fotokunstneren tror på estetikken som et redskap for påvirkning og forandring.

– Estetik og skjønnhet rører deg på en måte aggresjon ikke kan, sier han og viser et eksempel: I et mykt, grønt landskap står rad på rad av stubber etter nedhogde oliventrær. Bildet er lavmælt og samtidig brutalt, og gir assosiasjoner til en kirkegård, eller gravområdene ved Verdun. Kremer forklarer:

Markerer Israels 60 år

– En terrorist brukte trærne som skjulested da han skjøt mot forbipasserende biler. For å hindre akkurat dette, er det vanlig at oliventrær hogges ned langs veiene. Men i dette tilfellet handler det om kollektiv avstraffelse. Dessuten er oliventrær et sterkt arabisk symbol. Bildet viser at kampen ikke bare dreier seg om land

og eiendom, men også om symboler.

Staten Israel fyller 60 år i år, noe Galleri 3,14 markerer ved å vise 15 bilder fra Kremers serie «Infected Landscape».

På spørsmål om hvilket bilde Kremer synes er viktigst, går han bort til et som ved første øyekast ser ut som en fredelig arabisk landsby. Byen er falsk.

– Den ble bygget for amerikanske penger som internasjonal treningsbase for soldater som skulle til Irak. Et for meg uhyggelig skremmende fenomen, sier Kremer.

Andre bilder er fra «Chicago», også det en tenkt arabisk landsby, men mindre og litt mer provisorisk. I «Chicago» trener israelske soldater. På veggene er det tegnet hakekors, moskeer og slagord som «kill the jews».

– Trolig for å oppildne soldatene, gjøre dem aggressive, sier Kremer.

Noen vegger har stjerneformede hull, som var de forårsaket av sprengstoff.

– Igjen handler det om symboler. Stjerneformen minner om Davidsstjernen, men stjernen er også et viktig muslimsk symbol, påpeker Kremer.

Politisk diskusjon

Kremer har arbeidet med «Infected Landscape» i syv år.

fakta

Shai Kremer

- Født i 1974 i Israel.
- Utdannet ved Camera Obscura School of Arts i Tel Aviv og fotolinjen ved School of Visual Arts i New York.
- Bor for tiden i New York og pendler til Tel Aviv.
- Representert på gallerier i New York, San Francisco, Tel Aviv og Toronto.
- «Infected Landscape» skal videre til Toronto i november, og vises i Houston, Texas i mai 2009.
- «Infected Landscape» er også utgitt i bokform av briten Dewi Lewis.

– Jeg ble tiltrukket av disse sporene i landskapet – hvordan de viser militarismens påvirkning både på landskapet og landets utvikling og forandring. Til å begynne med kunne jeg ikke sette ord på hva det handlet om. Men jo mer jeg fotograferte, desto mer lærte jeg, til det utkrystalliserte seg et klart budskap om at makt og vold ikke er løsningen, sier Kremer.

– Hvordan blir bildene dine mottatt i Israel?

– De er tatt vel imot. De er vist på flere utstillinger og har ført til en viktig politisk diskusjon.

Foreløpig har han ikke håp om en fredelig løsning på konflikten.

– Den synes vanskelig og langt unna. Begge sider har både rett og feil, og akkurat nå virker det bare som om konflikten eskalerer. Men når folk som Begin og Sharon kunne endre seg og nærme seg en slags fredsprosess, skal man ikke se bort fra at det fortsatt kan skje uventede ting, sier han.

Utstillingen omfatter også performancekunstneren Singalit Landau, som i videoen «Barbed Hula» bruker en rockering av piggråd.

Utstillingene er en del av Stiftelsen 3,14s treårige satsingsområde på kunst fra Midtøsten.